

Hva skjer med pengene i Kristiansund?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «disposisjonsfond» og «behovskorrigert avvik». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Kristiansunds økonomi fant. Og Kristiansund har en krevende tvist: kommunen bygger stort for framtida — nytt sykehjem, ny skole, Campus — samtidig som sparekontoen nesten er tom og lånene vokser.

+0,9 %

årets resultat ser så vidt positivt ut — men bare fordi kommunen tar av sparepengene. De to årene før gikk i minus

1,37 %

så lite er det igjen på sparekontoen, målt mot årsinntekten. Kommunens egen regel sier minst 5 %. Sparebøssa er nesten tom

4,1 mrd.

så mye gjeld hadde kommunen ved utgangen av 2024 — og den stiger mot over 5,5 milliarder i 2029

Tenk på kommunen som en husholdning: Kristiansund «tjener» greit — skatt og overføringer fra staten. Det meste går til faste «regninger»: skole, barnehage, eldreomsorg, helse. Men familien bruker mer enn den tjener, særlig på eldreomsorg, og må hvert år ta litt fra **sparekontoen** for å få regnskapet til å gå opp. Sparekontoen er nå nesten tom. Samtidig bygger familien nytt — nytt sykehjem, ny skole — og **tar opp store lån** for å gjøre det. Derfor ser årets regnskap så vidt positivt ut, mens det egentlig er strammere enn noensinne. Det er omtrent det som skjer i Kristiansund nå.

Grunnlaget for dette heftet er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, kommunens egne rapporter, bystyrevedtak, tilsyn og revisjoner). Den tekniske rapporten viser alle kilder og utregninger. Hovedtallene her er fra 2025 — det siste året med endelige, reviderte tall (publisert 16. juni 2026).

Kristiansund bruker mest på eldreomsorg — langt mer enn forventet

For å sammenligne kommuner rettferdig kan man ikke bare se på kronebeløp — en kommune med mange barn trenger mer skole, en med mange eldre trenger mer omsorg. Staten har derfor et eget regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning. Vi har sammenlignet Kristiansunds faktiske forbruk med dette «forventet behov»-tallet:

OMRÅDE	MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR	HVA BETYR DET?
Eldreomsorg og hjemmetjenester	99 mill. mer	Kristiansunds store «dyre unntak» — og det vokser. Les neste side
Administrasjon («byråkratiet»)	11 mill. mer	Litt over forventet, men på vei ned
Barnehage	8 mill. mer	Så vidt over forventet (lå litt under året før)
Helsetjenester (legevakt, helsestasjon m.m.)	omtrent som forventet	Nær det forventede nivået
Sosialhjelp m.m.	3 mill. mindre	Litt under forventet
Barnevern	13 mill. mindre	Under forventet
Grunnskole	15 mill. mindre	Drives nøkternt — under forventet

Det viktige: Ett område stikker seg ut over alle andre. Eldreomsorgen koster nesten **100 millioner mer** enn det befolkningen tilsier — det er nesten hele forklaringen på at Kristiansund bruker mer enn den tjener. De andre områdene ligger nær eller under forventet, og flere er på vei ned. Det betyr at løsningen ikke er å spare litt overalt («ostehøvel»), men å gjøre noe med nettopp eldreomsorgen. Det er det kommunen nå har bestemt seg for å gjøre.

Regnestykket viser altså at Kristiansund er en kommune med **ett tydelig dyrt område: eldreomsorg**. Hvorfor den koster så mye mer enn forventet, handler ikke om at kommunen er sløsete — det handler om hvordan eldreomsorgen er bygd opp, og om at det blir stadig flere eldre. Det forklarer vi på neste side.

Hvorfor koster eldreomsorgen så mye — og hva gjør kommunen med det?

Kristiansund har en aldrende befolkning: det blir flere eldre, færre barn og en mindre arbeidsstyrke. Som kommunen selv sier: «Vi har en aldrende befolkning ... Derfor bygger vi infrastruktur og tjenester for et større antall eldre enn tidligere.» Men det er ikke bare antallet eldre som gjør omsorgen dyr — det er også **måten den er bygd opp på**.

- **Mange små sykehjem i stedet for noen få store.** Kristiansund driver fire sykehjem (Frei, Bergan, Kringsjø, Barmanhaugen) pluss omsorgsboliger og et helsehus. Noen er små — Barmanhaugen har bare 12 plasser. Mange små enheter blir **dyrere per plass** enn noen få store, fordi hver enhet trenger egen bemanning og drift.
- **Kommunen kjøper i tillegg plasser hos naboene.** Når egne plasser ikke strekker til, kjøper Kristiansund sykehjemsplasser fra nabokommunene Aure, Gjemnes og Averøy — en ekstra regning.
- **De gamle byggene har branntekniske problemer.** Statlige tilsyn handler mest om brannavvik i de eldre sykehjemsbyggene — feil som tar tid og penger å rette.

Det store grepet — ett nytt sykehjem: Bystyret har vedtatt (desember 2025) å bygge **ett nytt sykehjem med 140 plasser**, og samtidig **legge ned Frei sykehjem, avvikle sykehjemsdelen på Barmanhaugen og slutte å kjøpe plasser hos naboene**. Tanken er enkel: samle eldreomsorgen i ett moderne bygg i stedet for å spre den på mange dyre, gamle hus. Det løser to ting på én gang — billigere drift og slutt på brannproblemene i de gamle byggene.

Men her er haken: det nye sykehjemmet er ikke ferdig på mange år — de største utgiftene kommer i 2028–2029. Innsparingen kommer altså **sent**, mens kommunen må holde igjen på utgiftene i mellomtiden. Og ett problem til gjør det vanskeligere: **sykefraværet er svært høyt** — nesten 12 prosent i 2025, høyest i nettopp skole og eldreomsorg. Høyt sykefravær betyr mye vikarbruk, som koster ekstra penger akkurat der kommunen prøver å spare. Kommunen har derfor laget en egen plan for å få fraværet ned.

Positivt på papiret — men sparebøssa er nesten tom

+0,9 %

årets resultat ser så vidt positivt ut — men bare fordi kommunen tar av sparepengene

1,37 %

så lite er igjen på sparekontoen. Kommunens egen regel sier minst 5 %, og snittet for liknende kommuner er 8,5 %

123 %

lånene tilsvarer mer enn en hel årsinntekt — og de stiger mot 5,5 milliarder kroner i 2029

Her er den ærlige historien. Årets regnskap ser så vidt positivt ut. Men det skyldes ikke at kommunen tjener mer enn den bruker — den gjør faktisk det motsatte.

Et overskudd som egentlig er et underskudd

De to siste årene før 2025 gikk kommunen i **minus**: regnskapet viste underskudd både i 2023 og 2024 — i 2024 var merforbruket på 66 millioner kroner, og kommunen var «ett skritt unna» å havne på statens svarteliste for kommuner med dårlig økonomi (ROBEK). I 2025 ble resultatet så vidt positivt — men bare fordi kommunen **tok penger fra sparekontoen** for å dekke gapet. Kommunen sier det selv: det underliggende handlingsrommet er svakere enn resultatet får det til å se ut. Og sparekontoen er nå nede i 1,37 prosent av årsinntekten — langt under kommunens egen regel på minst 5 prosent. Kommunen planlegger faktisk å bruke **hele** det som er igjen i løpet av de neste årene.

Høy gjeld og store byggeplaner

Samtidig bygger Kristiansund stort: nytt sykehjem, ny Omsundet skole (som erstatter Rensvik og Bjerkelund), Campus Kristiansund og store prosjekter på vann og avløp. Det koster, og lånene vokser — fra 4,1 milliarder ved utgangen av 2024 mot over 5,5 milliarder i 2029. Kommunens egen regel sier at gjelden ikke skal vokse raskere enn inntektene, men den regelen **«overholdes ikke»**. Mer lån betyr mer renter og avdrag, som igjen spiser av pengene til daglig drift. Kommunedirektøren sier det ikke er rom for flere nye store prosjekter før de vedtatte er ferdige.

En mulighet kommunen har: Kristiansund kan hente mer penger inn ved hjelp av eiendomsskatt — kommunedirektøren har foreslått 4,0 promille for bolig og fritidsbolig og 7 promille for næring, anslått til rundt 122 millioner kroner i 2026. Eiendomsskatten beskrives som «et av de få virkemidlene» kommunen har for å påvirke sine egne inntekter. Å bruke den er et politisk valg — men det er en av få veier til å bedre økonomien uten å kutte enda mer i tjenestene.

Det ærlige bildet er altså verken «Kristiansund går så det suser» eller «Kristiansund er konkurs». Det er en ambisiøs kommune som bygger stort for framtida, men gjør det fra en nesten tom

sparekonto og med voksende gjeld — og som nå må omstille eldreomsorgen og holde igjen på utgiftene for å unngå å havne på statens svarteliste.

Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

Netto driftsresultat

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt. I 2025 var Kristiansunds resultat så vidt **positivt** (+0,9 %) — men bare fordi kommunen tok av sparepengene. De to årene før var det negativt. Et sunt nivå regnes som rundt 1,75 %.

Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto — penger som i prinsippet kan brukes når noe svikter. Måles i prosent av årsinntekten. Kristiansund: bare **1,37 %**, mot kommunens egen regel på minst 5 % og et snitt på 8,5 % for liknende kommuner. Sparebøssa er med andre ord nesten tom.

Netto lånegjeld

Kommunens «boliglån». Kristiansunds gjeld tilsvarer rundt **123 %** av en hel årsinntekt — altså mer enn kommunen tjener på et helt år — og den stiger mot over 5,5 milliarder kroner i 2029.

Behovskorrigert / utgiftsbehov

Statens regnestykke for hva en kommune burde trenge, ut fra hvor mange barn, unge og eldre den har. Det gjør det mulig å sammenligne Kristiansund rettferdig med helt ulike kommuner — og det er dette som viser at eldreomsorgen koster nesten 100 millioner mer enn forventet.

ROBEK

Statens «svarteliste» over kommuner som har styrt så dårlig økonomisk at de mister noe av selvbestemmelsen og må ha statlig godkjenning for å låne. Kristiansund var på lista fra 2008 til rundt 2011, og var «ett skritt unna» å havne der igjen etter underskuddet i 2024.

Handlingsregel

En regel kommunen har satt for seg selv — for eksempel at sparekontoen skal være minst 5 % og at gjelden ikke skal vokse raskere enn inntektene. Begge disse reglene brytes nå.

Eiendomsskatt

En skatt kommunen kan velge å kreve inn på eiendommer. Kommunedirektøren har foreslått å bruke den for å hente inn rundt 122 millioner kroner i 2026 — en av få muligheter kommunen har til å øke sine egne inntekter.

Endelige tall

2025-tallene er nå endelige (reviderte), publisert av SSB 16. juni 2026, og er hovedåret i dette heftet. 2024-tallene står igjen som sammenligning. Alle hovedkonklusjoner bygger på endelige tall.

Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), statens fordelingssystem, Kristiansunds egne årsrapporter og handlingsprogram, bystyrevedtak, statlige tilsyn og kommunerevisjonens rapporter. Hver eneste tallpåstand er sporbar til kilden, og hele analysen ble til slutt «angrepet» av en egen kvalitetskontroll som lette etter feil.

at økonomien er trygg når det er finansiert med sparepenger som snart er brukt opp. Poenget er at valgene bør tas med åpne øyne, og at noen må si hva som skal betale for hva.